

TER INFORMATIE

Aan

de voorzitter en de leden van het overleg van secretarissen-generaal

Datum

8 april 2022

Notanummer

2022-7351

Bijlagen

1. Versterken eerste en tweede lijn van verantwoordelijkheden

nota

Hoofdpijnennota rijksbreed beeld 2021

1. Inleiding

In deze nota schetsen wij ons rijksbrede beeld over 2021. Dit is gebaseerd op de kennis en inzichten die wij hebben opgedaan bij de controle van de jaarverslagen 2021 in het kader van onze wettelijke taak en bij onze overige onderzoeken voor de rijksdienst. Waar relevant besteden we aandacht aan de bijzondere omstandigheden waarin de rijksdienst het afgelopen jaar verkeerde.

Belangrijke aandachtspunten:

- schep helderheid over de criteria op grond waarvan het geld uit de nieuwe fondsen mag worden besteed en over de wijze van verantwoording;
- investeer in fraudebeheersing door te verkennen welke typen activiteiten, werkgebieden en processen kwetsbaar zijn voor omvangrijke fraude en hoe deze risico's kunnen worden gemitigeerd;
- richt adequaat risicomanagement in voor het signaleren van kwetsbaarheden in de informatiebeveiliging;
- houd vanuit het rijksbrede programma Open op Orde zicht op de inhoudelijke voortgang op het gebied van de informatiehuishouding.

Op verzoek van het overleg van Secretarissen-Generaal gaan wij apart in op goede praktijken en knelpunten in het functioneren van de eerste en tweede lijn van verantwoordelijkheid op de departementen en uitvoeringsorganisaties (bijlage 1).

2. Uitkomsten controle jaarverslagen 2021

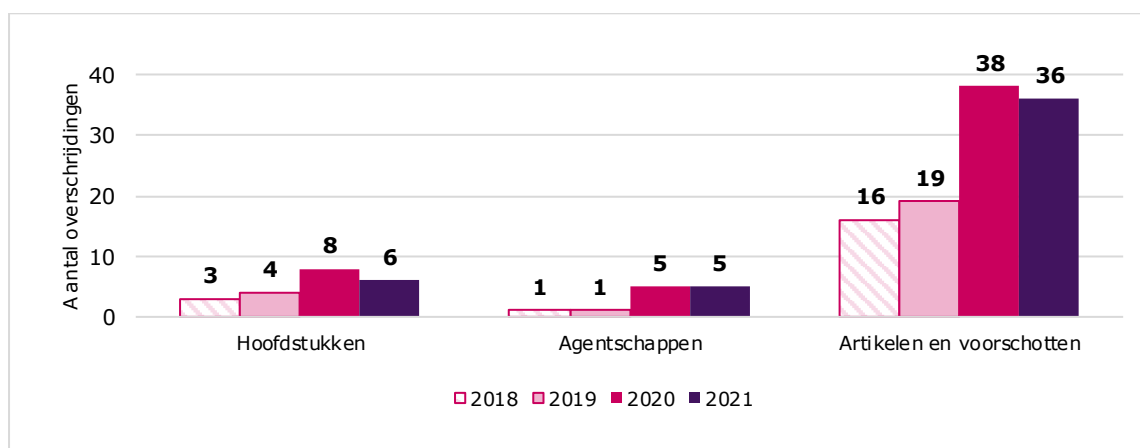
Getrouwheid: goedkeurende controleverklaringen, één verklaring met beperking

Bij de jaarverslagen 2021 van alle begrotingshoofdstukken hebben wij op één uitzondering na goedkeurende controleverklaringen afgegeven over het getrouwe beeld daarvan. Bij de financiële verantwoording van het ministerie van VWS hebben wij – net als vorig jaar – een controleverklaring met beperking afgegeven. Sinds het uitbreken van de COVID-19-pandemie in 2020 staat het financieel beheer bij VWS onder grote druk. Dit heeft ertoe geleid dat geen zekerheid kon worden verkregen over de getrouwe verantwoording van omvangrijke bedragen.

De ministers moeten in de bedrijfsvoeringparagraaf van hun jaarverslag melding maken van fouten en onzekerheden ten aanzien van de comptabele rechtmatigheid indien het bedrag daarvan een bepaalde grens (rapporteringstolerantie) overschrijdt. Indien dit juist en volledig gebeurt, staat dit een goedkeurende controleverklaring van de Auditdienst Rijk niet in de weg.

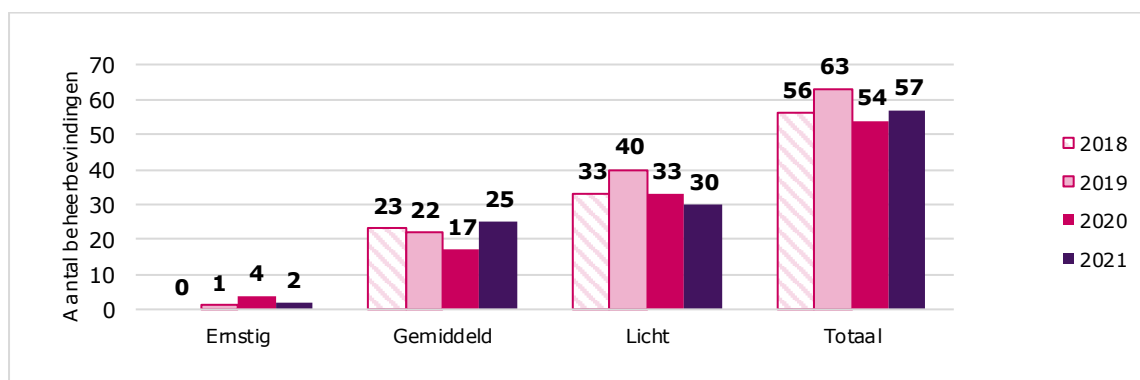
Rechtmatigheid: veel overschrijdingen van de rapporteringstoleranties, vooral ten aanzien van de aangegane verplichtingen

In de jaarverslagen 2021 zien we zes overschrijdingen van de rapporteringstoleranties voor de comptabele rechtmatigheid op hoofdstukniveau. Hierbij gaat het om vijf overschrijdingen voor de aangegane verplichtingen (EZK, VWS, DEF, FIN en BZK) en één overschrijding voor de uitgaven en ontvangsten (VWS). Voor het totaal van de in 2021 op alle begrotingshoofdstukken aangegane verplichtingen komen wij tot een bedrag aan rechtmatigheidsfouten en -onzekerheden van meer dan € 12 miljard. Dit is uitzonderlijk hoog. Deze fouten en onzekerheden zijn vooral gerelateerd aan de noodmaatregelen als gevolg van de coronacrisis. Zij worden voor het grootste deel veroorzaakt door het niet tijdig informeren van de Eerste Kamer over in uitvoering genomen nieuw beleid (vooral in de eerste maanden van het jaar) en door de niet-naleving van procedures voor inkoop en aanbesteding.

Financieel en materieelbeheer: een solide basis zorgt voor stevig beheer, een gebrek daaraan leidt tot hardnekkige bevindingen

Rijksbreed is het aantal bevindingen dat wij in onze auditrapporten bij de jaarverslagen rapporteren over het gevoerde financieel en materieelbeheer in 2021 ten opzichte van vorig jaar iets toegenomen. Hoewel het aantal ernstige bevindingen is verminderd, is er sprake van een behoorlijke toename van de als gemiddeld aangemerkte bevindingen.

De belangrijkste onderwerpen betreffen (1) beheer van IT-systemen en informatiebeveiliging, (2) interne beheersing/controle (waaronder materieelbeheer), (3) beheer van inkoop en aanbestedingen en (4) beheer van

voorschotten en verplichtingen. Over de eerste twee onderwerpen hebben wij de meeste nieuwe bevindingen. Bij enkele departementen is het beheer verbeterd, bij andere ministeries is het echter verslechterd of onvoldoende verbeterd. Onze bevindingen kunnen bijvoorbeeld leiden tot risico's voor de continuïteit van IT-systemen, binnendringing in systemen van buitenaf of ongeautoriseerde transacties door niet-bevoegde medewerkers, risico's op onrechtmatige aanbestedingen die leiden tot juridische procedures van potentiële leveranciers en risico's op ontbrekend zicht op verstrekte voorschotten en aangegane verplichtingen waardoor de ambtelijke en politieke leiding en de Staten-Generaal hierover niet juist of volledig geïnformeerd zijn. Het duurzaam oplossen van bevindingen vraagt tijd. Bijna de helft van de beheerbelevindingen betreft hardnekkige bevindingen waarvan wij al meerdere jaren melding maken.

3. Inrichting en verantwoording fondsen

Het coalitieakkoord voorziet in het oprichten van nieuwe fondsen voor het realiseren van ambitieuze doelstellingen, zoals een Klimaat- en transitiefonds, een Stikstoffonds en een Onderzoeks- en ontwikkelfonds. Hiermee geeft het kabinet het signaal af de aanpak van de grote uitdagingen van de komende decennia daadwerkelijk te willen borgen met beleid en investeringen gericht op de lange termijn. Het Stikstof- en het Klimaat- en transitiefonds worden ingericht als begrotingsfondsen conform de Comptabiliteitswet (artikel 2.11), met een aparte instellingswet. De gelden voor het Onderzoeks- en ontwikkelingsfonds worden aan de reguliere begroting van het ministerie van OCW toegevoegd.

Het is zaak helderheid te scheppen over de criteria op grond waarvan het geld uit de fondsen mag worden besteed en hoe daar transparant verantwoording over kan worden afgelegd. De doelmatige en doeltreffende besteding vraagt onder meer om antwoord op de volgende vragen:

- hanteren we een tijdshorizon van enkele jaren of van een langere periode, met alle onzekerheden en aannames die daar bij horen?
- kijken we ook vanuit het perspectief van (elementen van) brede welvaart?
- is er oog voor de onderlinge samenhang tussen de investeringen?

Wij adviseren de ervaringen met, en lessen van de inrichting en aansturing van fondsen ter harte te nemen:

- formuleer en hanteer heldere doelen, criteria en randvoorwaarden voor de toekenning van de gelden, ook rekening houdend met de doelen en criteria die gelden voor al bestaande fondsen, zoals het Nationaal Groeifonds, het Mobiliteitsfonds en het Deltafonds;
- bepaal vooraf het perspectief op doelmatigheid;
- benoem onafhankelijke, materiedeskundige adviescommissies die een eenduidig mandaat meekrijgen en transparant rapporteren aan de ministers en de beide Kamers;
- bied ruimte voor pilots, laat deze tussentijds onafhankelijk evalueren op basis van de vooraf bepaalde dimensies van welvaart en bepaal vooraf de criteria voor stopzetten, opschalen en afschalen;
- laat onafhankelijke partijen zoals de planbureaus adviseren over de samenhang van de voorgenomen investeringen, zodat parlement en kabinet uiteindelijke ook integrale afwegingen (over de grenzen van de fondsen en beleidsvelden heen) kunnen maken.

4. Beheersing frauderisico's

De aandacht voor fraude in de publieke sector is de laatste jaren toegenomen. Er kan sprake zijn van interne fraude (door ambtenaren of bestuurders binnen de overheid), of externe fraude (jegens de overheid). Het gaat dus om fraude van zowel derden als medewerkers van het ministerie met betrekking tot programmagelden (subsidies, uitkeringen, bijdragen, opdrachten, etc.) en

apparaatsgelden (personele en materiële uitgaven). Frauderisico's die voortvloeien uit door derden aangeleverde gegevens waarvan de uitvoering van wet- en regelgeving afhankelijk is, vallen onder de reikwijdte van het departementale beleid voor misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O).

Fraudebeheersing is een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de eerste en tweede lijn.¹ Frauderisicobeheersing is een verplicht aandachtsveld in de jaarlijkse wettelijke controles van accountants. De ADR heeft in de controleverklaringen 2021 een passage opgenomen over de controleaanpak frauderisico's. Vorig jaar adviseerde de ADR in zijn tussentijds beeld het management en de interne toezichthouders een eigen fraudeanalyse te laten maken en adequate interne beheersmaatregelen te nemen. Uiteraard dient de meeste aandacht daarbij uit te gaan naar de grootste frauderisicofactoren (proportionaliteit).

Wij adviseren meer specifiek:

- voor het identificeren en analyseren van frauderisico's de zogenoemde fraudedriehoek te hanteren. Dit is een beproefd instrument waarmee drie essentiële onderdelen van fraude in beeld worden gebracht: de gelegenheid, de motivatie en de rationalisatie.²
- ten aanzien van 'de gelegenheid' te verkennen welke typen activiteiten, werkgebieden en processen kwetsbaar zijn voor fraude.³ Ook kunnen omstandigheden die de kwetsbaarheid verhogen of 'rode vlaggen' binnen de fraudedriehoek in kaart worden gebracht. Onderzoek laat namelijk zien dat bestedings-, prestatie- en tijdsdruk en de samenloop van publieke en private activiteiten extra kwetsbaarheden meebrengen;⁴
- te zorgen dat alle betrokkenen zich bewust zijn van het belang van goede interne controles, goed voorbeeldgedrag van leidinggevenden ('tone at the top') en vroege signalering van fraude.

5. Informatiebeveiliging

Kosten en beperkte IT-capaciteit maken risicoanalyses urgenter

In onze eerdere onderzoeken identificeerden wij naast verbeteringen op het gebied van de departementale informatiebeveiliging ook punten van zorg. Uit ons onderzoek naar de sturing en beheersing en onze DigiD-assessments blijkt dat veel organisaties hun (kritieke) systemen nog niet periodiek laten onderzoeken op kwetsbaarheden.

Wij beseffen dat dergelijk onderzoek kostbaar kan zijn en ook steeds vaker stuit op capaciteitsproblemen op IT-gebied. Juist om die reden adviseren wij:

- een adequaat risicomanagement in te richten om goede keuzes te kunnen maken voor het inzetten van dergelijke onderzoeken;
- te bezien of voor de belangrijkste systemen quick scans kunnen worden uitgevoerd naar de belangrijkste kwetsbaarheden en de te nemen maatregelen;

---

¹ De eerstelijnsrol betreft het lijnmanagement van de (beleids)directies, die verantwoordelijk is voor de eigen processen. De tweedelijnsrol heeft betrekking op het adviseren, ondersteunen, coördineren en bewaken dat het lijnmanagement deze verantwoordelijkheden ook daadwerkelijk neemt. De directie FEZ van de departementen vervult deze tweedelijnsrol op het terrein van het begrotings- en financieel beheer; voor de andere terreinen van de bedrijfsvoering is de tweedelijnsrol elders in de departementale organisatie belegd.

² Gelegenheid: de mogelijkheid tot het plegen van fraude moet aanwezig zijn. Motivatie: de fraudeur(s) moet(en) verleiding, dan wel pressie ervaren om tot fraude over te gaan. Rationalisatie: het rechtvaardigen van de fraude, bijvoorbeeld vanuit de opvatting dat een hogere beloning voor prestaties van de betrokkene(n) op zijn plaats zou zijn.

³ Denk aan de aanschaf, het beheer en het gebruik van goederen, het uit- of aanbesteden van opdrachten of orders, het verlenen van vergunningen of machtigingen, het omgaan met (vertrouwelijke) informatie of budgetten en het handhaven via toezicht, controles, inspecties of vervolging en opsporing.

⁴ Het recente wereldwijde [2020 ACFE Report to the Nations](#) concludeert op basis van analyses van meer dan 18.000 fraudegevallen sinds 1996 dat de werkwijzen van de fraudeurs vrij constant is gebleven.

- (geautomatiseerde) kwetsbaarheidsscans of periodieke penetratietesten te laten uitvoeren.

Het afgelopen jaar hebben twee departementen zogenoemde 'red-teaming' laten uitvoeren door externe partijen die de opdracht kregen om de digitale systemen binnen te dringen. Wij adviseren:

- andere departementen dit goede voorbeeld te laten navolgen omdat hiermee het bewustzijn toeneemt over het belang van informatiebeveiliging bij het management en tegelijkertijd ook kwetsbaarheden zichtbaar worden;
- de geanonimiseerde bevindingen en uitkomsten van mogelijke oorzakenanalyses in het kader van red teaming onderling te delen, om hiervan te kunnen leren.

6. Informatiehuishouding

Combineer decentrale invulling met centraal zicht op de voortgang

Het rijksbrede programma 'Open op Orde' met de actieplannen voor verbetering van de informatiehuishouding loopt door tot 2026. Het heeft een totaalbudget van 787 miljoen euro. De ADR voert diverse onderzoeken uit, rijksbreed en bij departementen. In ons tussentijds beeld constateerden wij op basis van de eerste fase van ons rijksbrede onderzoek dat de geplande nulmetingen van de stand van de informatiehuishouding en de uitvoeringstoetsen van de haalbaarheid van het actieplan vanwege tijdsdruk waren uitgesteld. Wij adviseerden de invulling en sturing van het programma en de rol van de Regeringscommissaris Informatiehuishouding te verduidelijken.

In januari 2022 is de Regeringscommissaris gestart als onafhankelijke aanjager en adviseur voor het programma. Hij richt zich op de rijksbrede informatiehuishouding en daarmee zowel op de deelnemers als de programmaorganisatie. Ook hebben alle deelnemers inmiddels de nulmeting en de uitvoeringstoets uitgevoerd. Dit heeft geleid tot bijgestelde actieplannen die richting geven aan de tweede tranche van budgettoekenningen.

Op basis van de tweede fase van ons onderzoek constateren wij dat er een duidelijke keuze is gemaakt voor een sterkere decentrale verantwoordelijkheid voor rijksonderdelen om hun informatiehuishouding op orde te brengen. Deelnemers zijn zelf verantwoordelijk voor het realiseren van acties en de op te leveren resultaten binnen het toegekende budget, inspelend op de organisatiespecifieke probleemanalyse binnen elk van de actielijnen. Daarbij richt de centrale sturing zich op het formuleren van rijksbrede actielijnen, doelstellingen en prioriteiten. Hierdoor is het centrale beoordelings- en verantwoordingsproces versimpeld, met vermindering van de uitvoeringslast. Een sterkere decentrale verantwoordelijkheid is overigens niet vrijblijvend en vraagt om gefundeerd vertrouwen. Wij adviseren:

- vanuit het centrale programma voldoende zicht te houden op de inhoudelijke voortgang van de deelnemers, en waar nodig interventies uit te voeren om het gewenste ontwikkelniveau en de beoogde effecten te bereiken;
- de deelnemers transparant te laten aangeven welke vorderingen ze boeken om tot het gewenste ontwikkelniveau te komen;
- te verduidelijken op welke onderdelen rijksbrede standaarden en voorzieningen worden ontwikkeld;
- een explicietere escalatiemogelijkheid via de ambtelijk-bestuurlijke lijn te overwegen als de individuele deelnemers onvoldoende prioriteit geven aan de informatiehuishouding.

Bijlage 1. Versterken eerste en tweede lijn van verantwoordelijkheden

In ons tussentijds beeld van 2021 hebben wij geadviseerd over manieren om de eerste- en tweedelijnsrollen van verantwoordelijkheden te versterken en de samenwerking met de derde lijn te bevorderen. Wij pleitten onder meer voor stimuleren van de onderlinge mobiliteit van medewerkers om de kennis van controle-, verantwoordings- en uitvoeringsvraagstukken te bevorderen. Op verzoek van het overleg van Secretarissen-Generaal hebben wij voor deze hoofdlijnennotitie een aantal recente voorbeelden verzameld van goede praktijken en verbeterpunten in dit samenspel. Deze staat hieronder opgesomd.

Samenspel beleid, FEZ en uitvoering bij Sociale Zaken en Werkgelegenheid

De samenwerking tussen de beleidsafdelingen en de directie FEZ van SZW met het onderdeel Uitvoering van Beleid van het ministerie en UWV verloopt goed. Dit was vorig jaar al zichtbaar bij het voortraject van de tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) en dit jaar bij specifieke vragen rond de reviews van de NOW. Op het gebied van het echte concerncontrol en het verkrijgen van inzicht kan FEZ nog wel een stap maken. De opzet van de afspraken tussen het ministerie en de ADR over de aan te leveren informatie voor de jaarafsluiting en controle is goed, mede dankzij stimulansen door de tweede lijn.

Visievorming op intern beheer en interne controle bij Defensie

Defensie is bijna geheel zelfvoorzienend op het gebied van ICT. Passend bij het actuele besturingsmodel wil de Hoofddirectie Financiën en Control als concerncontroller een moderne, Defensiebrede visie ontwikkelen op het gebied van de interne beheersing en interne controle. In overeenstemming met het huidige model van de drie lijnen van verantwoordelijkheid zullen geen aparte functies maar rollen met bijbehorende expertise in de organisatie worden aangewezen. Er zal een risico- en themagericht roulerend programma worden uitgevoerd met de inzet van moderne technieken, waaronder data-analyse. Defensie heeft de ADR gevraagd hier op te reflecteren op basis van de kennis vanuit de jaarcontroles en de gevraagde onderzoeken bij Defensie en de interdepartementale ontwikkelingen en innovaties.

Verbeterplannen financieel beheer bij Infrastructuur en Waterstaat

Bij de uitvoering van controles op de werkzaamheden van de tweede lijn bij IenW loopt de ADR regelmatig tegen niet verklaarde afwijkingen aan. Hierdoor is het nog niet mogelijk volledig te steunen op de werkzaamheden van de tweede lijn. IenW is zich ervan bewust dat er op diverse vlakken verbeteringen nodig zijn in de aansturing en processen om in control te kunnen zijn. Het heeft een reorganisatie van FEZ doorgevoerd, is bezig diverse verbeterplannen uit te voeren en zal ook zelf data-analyses maken ter ondersteuning van de processen. De effecten van de geplande acties zullen in de komende jaren zichtbaar moeten gaan worden.

Doorontwikkeling van toezicht bij Buitenlandse Zaken

De departementsleiding van BZ heeft behoefte aan een effectievere beheersing omdat de eerste en tweede lijn er nu nog onvoldoende in slagen om hardnekkige en terugkerende fouten te detecteren of te voorkomen. Uit gesprekken met de concerncontroller FEZ blijkt dat er behoefte is aan verdere doorontwikkeling in het toezicht en dat daarvoor stappen voorzien zijn. Aangezien dit een taai proces blijkt te zijn met lange doorlooptijden, heeft de departementsleiding de ADR gevraagd te onderzoeken hoe het toezichtmodel ook in de praktijk goed kan gaan functioneren.

Omgaan met grote veranderingen bij Financiën

Bij Financiën zorgen grote ontwikkelingen zoals de ontvlechting van Douane en Toeslagen uit de Belastingdienst, de zorg voor modernere dienstverlening en IT en de gevolgen van wijzigingen en naleving van wetgeving voor onverminderd hoge druk op de uitvoering. Dit vraagt om een sterke toezichts- en adviesrol, en meer kennis van de comptabele wet- en regelgeving en control. De directie FEZ vervult als concerncontroller de centrale controlfunctie, met ondersteuning vanuit de decentrale controllerfuncties bij de DG's van de uitvoeringsorganisaties. Ze geeft actief invulling aan haar rol. Er is een reguliere planning en control-cyclus met jaarplannen en viermaandelijke rapportages. Daarnaast is er ook een commissie die de voortgang van de verbetermaatregelen voor onvolkomenheden en bevindingen uit de onderzoeken van de Algemene Rekenkamer en ADR monitort. Om beleids- en bedrijfsvoeringsrisico's op concernniveau duidelijker en vollediger in beeld te krijgen en hier beter op te anticiperen, wordt een control-raamwerk opgesteld. Aan de hand hiervan kan de kwaliteit van risicomanagement binnen alle lagen van de organisatie toenemen. Zo kunnen tekortkomingen in de bedrijfsvoering tijdiger worden gesignaleerd en kan effectieve sturing verbeteren.

Opbouw Management Control Statement bij de Belastingdienst

De Belastingdienst investeert in een traject om het Management Control Statement vanuit de dienstonderdelen op te bouwen. Verder besteedt de Belastingdienst veel aandacht aan het verbeteren van het financieel beheer rondom verplichtingen en prestatieverklaringen. Dit gebeurt onder meer door het versterken van de tweede lijn met het uitvoeren van IC-maatregelen. Deze acties zijn er op gericht de interne beheersing te verbeteren.

Risicosignalering en samenspel rondom subsidies bij Economische Zaken en Klimaat en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

De directie FEZ van LNV stelt brede, hoogwaardige toezichtrapportages op van het financieel en materieel beheer die uitmonden in concrete acties om de gesignaleerde risico's te ondervangen. Ook heeft de afdeling Financiële Diensten en Administratie die onder FEZ valt een uitgebreid plan voor de intern controle opgesteld, dat een goede basis biedt voor het monitoren van onder meer het subsidieproces.

De uitvoering van de controles van de COVID-19-subsidieregelingen, zoals de regeling voor de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL) bij EZK vergt een goed samenspel tussen de tweede en derde lijn, inclusief de samenwerking met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Dit is nog in ontwikkeling en kan verder verbeteren.

Vorming SSO voor financiële administraties bij Justitie en Veiligheid

Het ministerie van JenV is van plan op korte termijn één Shared Service Organisatie (SSO) voor het hele J&V-conglomeraat te ontwikkelen, waardoor het makkelijker wordt kwaliteitsslagen te realiseren in de administratieve verwerking. Al vóór de SSO-vorming bouwde het ministerie routine op met tertaalgewijze (zachte) afsluiting van het ondersteunende software-systeem (Enterprise Resource Planning) voor alle eigen organisaties. Het werkt met een uitgebreide checklist voor uit te voeren werkzaamheden en bijbehorende bewijsstukken en draaiboeken met te hanteren deadlines. De SSO's voeren een deel van de werkzaamheden rond de tertaalafsluitingen uit en de JenV-organisaties rapporteren hierover in een controlememo. De ADR beschouwt de tweede tertaalafsluiting als een 'systeemtest' voor de jaarafsluiting, en kan op grond van de bevindingen waar nodig *early warnings* afgeven in het najaar. Ook voert de directie FEZ mede door gebrek aan capaciteit nog maar beperkt controles en reviews uit op de opgeleverde balansdossiers. De ADR en FEZ zijn daarom in gesprek over de juiste verantwoordelijkheidsafbakening in het nieuwe model.

Versterkte monitoring bij Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Vanaf 2020 heeft BZK de follow up van bevindingen en onvolkomenheden meer aandacht gegeven. Inmiddels zijn aanvullende verbeterplannen opgesteld en is een monitoringscommissie actief om de voortgang bij te houden. Daarvoor voert de directie FEZ en de Chief Information Officer als tweede lijn de gesprekken met de spelers van de eerste lijn. Ook neemt de tweede lijn reflecties van de ADR mee in de rapportages. Hierdoor houdt BZK zelf grip op de interne beheersing en kan de ADR waarde toevoegen vanuit de onafhankelijke auditrol.

Provincies, gemeenten en waterschappen verantwoorden zich jaarlijks aan het Rijk over de besteding van specifieke uitkeringen via de zogenoemde Single information Single audit (SiSa), die onderdeel uitmaakt van hun jaarrekening. Hun accountant geeft daartoe een controle-verklaring af. De ADR doet jaarlijks onderzoek naar de kwaliteit van deze accountantscontroles en rapporteert hierover aan BZK, dat de systeemverantwoordelijkheid voor de uitkeringen heeft. Om deze taak goed te kunnen vervullen heeft de ADR informatie nodig over de lopende regelingen, het totaalbedrag van verleningen per regeling en mede overheid, de risico-inschatting op onjuiste besteding per individuele SiSa-regeling, en de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling in voorgaande jaren. De ADR is in gesprek met BZK om deze informatie in de toekomst aangeleverd te krijgen.

Kwetsbaarheden bij FEZ en DG-Control bij Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

Onder meer door veel verloop en uitval van medewerkers bij de directie FEZ en het DG-control is de tweede lijn bij OC&W kwetsbaar. Een positieve ontwikkeling is dat de eerste en tweede lijn sterk betrokken zijn bij het maken van keuzes rondom de inrichting van het Nationaal Programma Onderwijs.

Investerings in de financiële functie bij Volksgezondheid, Welzijn en Sport

VWS is dit jaar gestart met kwalitatieve en kwantitatieve investeringen in de financiële functie, waar omvangrijke en weerbarstige problemen zijn blootgelegd die vragen om meerjarige inspanningen. Positief is dat de Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen is gestart met een meer risicogerichte interne controle. Ook gaat de Dienst meer gebruik maken van data-analyse, door de scripts die de ADR al heeft gebouwd over te nemen en in goede samenspraak verder door te ontwikkelen.